

DE HUMUS-KIEUWPOOTKREEFT BIJ ZUTPHEN GEVANGEN

Dr. G. F. WILMINK.

Het was omstreeks half Mei 1950 dat een aquariumliefhebber uit Zutphen bij mij kwam met een „raar beest”, dat hij gevangen had op een van zijn speurtochten naar watervlooien. Uit een gegraven drinkput voor vee, die bij flinke regenval door een greppeltje in verbinding stond met de Vierakkerse laak bij Baronsbergen, $\pm 2\frac{1}{2}$ km ten zuiden van Zutphen, had hij het dier tezamen met de begeerde watervlooien in zijn netje opgeschept. Het was een kreeftachtig dier met een gewelfd licht-olijfbruin, enigszins doorzichtig rugschildje waaronder een groot aantal pootjes uitstaken en een kort geleed staartje, waarvan het laatste segment uitliep in een klein lepelvormig plaatje, dat tussen twee lange sprietvormige aanhangsels was geplaatst. In lichaamsbouw en vorm riep het herinneringen op aan dieren uit voorhistorische tijden, de trilobieten, die ons als fossielen uit het cambrium bekend zijn geworden, en aan pijlstaartkreeften van de Zuidzee. Met behulp van „De dieren van Nederland”, een deel van een oude Natuurlijke Historie van Nederland van Mr. S. L. Snellen van Vollenhove (Haarlem 1859) werd het dier als kieuwpoot, *Apus productus* Latr., gedetermineerd. Er wordt bij vermeld, dat deze schaaldieren in poelen leven en somtijds op plaatsen waar water gestaan heeft, doch slechts een weinig modder is overgebleven.

Ook in het Leerboek der Dierkunde van P. Harting (Tiel 1870) wordt het dier als *Apus productus* beschreven en er wordt van verteld, dat het meermalen in Gelderland is aangetroffen.

¹⁾ W. Beyerink, D. L. N. 27, 272—275 (1923)

„ D. L. N. 28, 167—170 (1924).

We hadden hier dus te doen met een Crustacea en wel met een van de twee inheemse Euphyllopoda.

In het boek „Hydrobiologie” van Dr. H. C. Redeke (Amsterdam, 1948) worden vangsten van onze soort, die tegenwoordig *Lepidurus apus* heet, vermeld van verschillende plaatsen in Noordbrabant en Gelderland, in sloten bij Rosmalen en Nuland en in de omgeving van 's Hertogenbosch en Grave en voorts te Epse (Gld.). Blijkens materiaal, aanwezig in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, is de soort ook aangetroffen te Doetinchem, bij Deventer en te Gasselte (Drenthe).

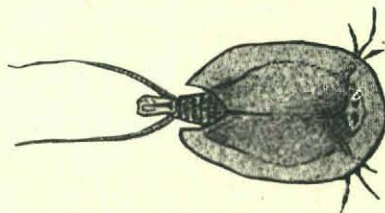

Fig. 1. *Humus-kieuwpootkreeft*, *Lepidurus apus*, van boven gezien (bijna ware grootte).

De andere soort, *Triops cancriformis*, schijnt veel zeldzamer te zijn en is door Dr W. Beyerinck in Wijster (Dr.) aangetroffen en als Leem-kieuwpootkreeft in dit tijdschrift beschreven ¹⁾. In zijn boek „Van dier en plant, water en land” beschrijft Kees Hana hem ook als vangst uit een Limburgs leempoeltje.

Triops is een dier dat vooral in de nazomer (Juli en Augustus) in kleine, warme leempoeltjes kan worden aangetroffen. *Lepidurus* echter leeft in het voorjaar in veel kouder water. Het bij Zutphen aange-

troffen exemplaar is een volwassen wijfje, het schildje is ± 3 cm lang. Op de dichtstbijzijnde vindplaats, Epse, werden in April 1944 jonge dieren met schildjes van 12 mm aangetroffen.

Ons diertje heeft het in gevangenschap niet lang uitgehouden, zodat we het niet lang in een aquariumbakje hebben kunnen observeren. Het dier zwemt vrij traag met sierlijke bewegingen van de talrijke van kieuwaanhangsels voorziene poten, waarbij de langere aanhangsels van het eerste potenpaar meer als tasters dienst doen.

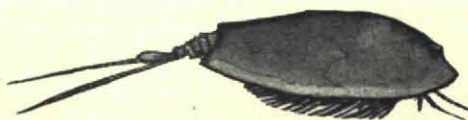

Fig. 2. Zwemmende Humus-kieuwpootkreeft.

Een nader onderzoek bij de vindplaats, een vrij diepe, kleiachtige uitgraving aan de rand van een weiland en de greppel in de naaste omgeving, leverde geen andere

exemplaren op. Dit was eigenlijk ook niet te verwachten, want na half Mei wordt *Lepidurus* vrijwel nooit meer aangetroffen. De ontwikkelingsgeschiedenis van deze diertjes is zeer merkwaardig. De eieren kunnen lange tijd droog bewaard blijven zonder hun kiemkracht te verliezen, ja moeten zelfs een periode van droogte en soms zelfs bevroering doormaken. In deze latente toestand worden ze dan door de wind verspreid. Komen ze daardoor in kuilen terecht, waarin zich na sterke regenval een plas water vormt, dan komen er binnen zeer korte tijd de nauplius-larven uit, die zich door enige vervellingen ontwikkelen tot volwassen kieuwpootkreeften waarvan de levenstijd maar kort is. Ze vertonen dus overeenkomst met de bij aquariumliefhebbers als voeder voor het opkweken van jongbroed van tropische vissen zo begeerde Brine Shrimp Eggs, eieren van het o.a. in Amerika (Californië) in zoutmeren levende Pekelkreeftje *Artemia salina* L.

ZELDZAME OSTRACODEN IN DE BIESBOS

A. DEN DULK.

Over het voorkomen van Ostracoden (Mosselkreeftjes) in Nederland zijn nog maar heel weinig publicaties verschenen. Daardoor zou men misschien tot de veronderstelling komen, dat deze dieren over het algemeen nogal zeldzaam zijn. Dit is echter allerm minst het geval. Wel zijn het geen dieren, die gemakkelijk de aandacht trekken door hun massaal optreden, maar toch zijn er weinig wateren, uitgezonderd dan de uitgesproken zure, waar niet een of meer Ostracoden-soorten te vinden zijn. Dat over de verspreiding in ons land van deze toch zo interessante diertjes zo weinig bekend is, heeft verschillende oorzaken.

Vooreerst zijn het dikwijls bodembewoners en dus minder makkelijk te vinden. Dan ondervindt men bij het determineren nogal wat moeite. Niet zo zeer, omdat dit op zichzelf zo lastig zou zijn (er zijn er wel lastiger) maar voor het juist op naam brengen moet men steeds de tweekleppige schaal, en dan liefst onbeschadigd, verwijderen. Daar dit zeer tijdrovend is en zeer veel oefening vereist, zal menig een maar liever zijn aandacht aan andere dieren geven. Ondanks deze moeilijkheden zijn we nu wel zover, dat er tenminste een globaal beeld ontstaat van de verspreiding dezer dieren in ons land en dat voor verschillen-